

Policratici Contenta

Johannes <von Salisbury, Bischof>

Parrhisius, 1513

c. xxiiii. Vitia potestatu[m] fere[n]da sunt eo q[uod] i[n] auspitia publice salut[is] [con]sta[n]t/ & q[uod] dispe[n]sato res salut[is] sunt sicut stomachus in corpe a[nim]ali nutritiua disp[er]tit: ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70332)

Politratici de Curialiū nugis.

cii: omnes ministros habet impios. Confabulationibus & conuiuuiis se totis viribus immiscet: cuius qui prima missilia libenter admittit/quin posterioribus vulneretur graui⁹ vix euadit. Visus & alloquium: contactus & oscula: factum: sicut se precedunt ordine: ita ex necessitate doloris inferunt partum. Voluptatis siquidem finis penitentia est. Si mihi non credis vel

Demostenes.

demosteni crede: qui satis urbane hoc laidi dī respondisse. Hec autē laici corinthia: ob elegantiam venustatemq; forme: grandē pecuniam pmerebat. Conuentusq; ad eā diuorū hominū ex oī grecia celebres erant. Nec admittebat nisi qui dabat que poscebantur. Poscebat autē illa nimium quantū. Hinc natū est frequēs illud puerbiū apud grecos: frustra quis corinthū tendit ad laidē nisi queat aut velit dare quod poscitur. Ad hāc ille demostenes clāculo adit/ & vt copiā sui faceret petit. At laici hoc quantum poscitur/ quod nostratis nūmi denariū faciat decies mille. Equaturq; medietati talēti maioris qđ nostratis denarii viginti milia claudit. Tali petulātia mulieris atq; pecunie magnitudine ict⁹ expavidusq; demostenes auertitur. Et discedēs ego (inqt) penitere tanti nō emo. Vis ne proximiora? Nosti quis dixerit quia habet hoc voluptas omnis/ stimulis agit fruentes: apūq; parvo lantiū/ vbi grata mella fudit: fugit & nimis tenaci ferit icta corda morfu. Inuita nāq; cupidinis dulcia sunt super mel & fauum: at nouissima eius quouis absinthio amariora. Quis est enī finis confabulationis cōuiuiorum & explete libidinis nisi pira incensa & que in omnes ciues desolationis incendia spargit?

**De hoc in lib.
de vita & mori.
phi. demostenes. 72.**

Proverb. v.

**Pira est rog⁹
ardens.**

Uitia potestatum ferenda sunt eo qđ in eis auspitia publice salutis constant/ & qđ dispensatores salutis sunt sicut stomach⁹ in corpore animali nutritiua dispertit: & hoc ex sententia domini adriani pape quarti.

Capitulum. XXIII.

Proverb. vi.

**Ezechie. xxvi.
xxvij. et. xxix.
Mat. xj. Lu. x**

Vade (inquit) salomon ad formicam/ o piger/ vt prudentia habeatur. At philosoph⁹ mittit virū politicū ad apes vt ab illis suū discat officiū: cui si tyrii acquiescissent nequaquā luxurie indulgissēt: & de gentis incolu mitate perpetua gauderent. Sed quia vitium in muliere domina radicauit/ effeminati ciues subdlexerunt colla virtuti. Porro & si in officio virtutum sit remissior principatus: colendus est tamen & sicut apes in humeris regem suum attollunt: ita subiecti quos pedes & membra esse prediximus dūmodo perniciosus vitii non sit omnimodum ei exhibeāt famulatum. Nam & si laboret vitii ferendus est/ tanq̄ in quo salutis auspitia

provincialibus extant. Rege incolumi mēs oibus vna. Amisso
rupere fidem. Illirici & traces quotidiano exercitio idurati: glo-
ria bellice laudis finitimos macedōes terrebant. Qui plio pulsi
rege suo regis defuncti filio in cunis prolato & pone aciem posi-
to: acrius certamen repetiere: tāq̄ ideo victi fuissent q̄ bellatib⁹
defuerat auspitia regis sui victores futuri: vel p̄pterea q̄ ex sup-
stitutione vel fide/ animum vincendi ceperāt. Nam & miseratio
infantis eos tenebat/ quem si victi essent captiuū de rege facere
videbantur. Conserto itaq̄ prelio magna cede illiricos fuderūt:
ostēdentes hostib⁹ suis priore bello/ regē/ nō virtutē macedonib⁹
defuisse. Quanti ergo esse debet iā p̄uctus etate & dignitate/
si tanti habeatur utroq̄ p̄uehendus? Licet aut̄ durius videatur
tractare populū/ tamē auctoritas dignitatis & vtilitas officii de-
bent puincialium aios mitigare. Memini me causavistādī do-
minū adrianū pontificē quartū/ qui me in vltiorē familiarita-
tem admiserat: p̄fectus in apuliā. Māsiq̄ cū eo beneuētī ferme
tres mēses. Cū itaq̄ (vt fieri solet) inter amicos/ sepe super plu-
rimis cōferrem⁹/ & ipse quid de se & ecclia romana sentiret hos-
mines a me familiar⁹ & diligētius quereret: ego apud eū vsus
spūs libertate: mala que in diuersis puinciis audierā patenter
exposui. Sicut enī dicebat a mltis romana ecclia q̄ mater oīm
eccliarū est se nō tā matrē exhibet aliis q̄ nouercā. Sedit in ea
scribe & pharisei ponentes onera importabilia in humeris ho-
minū que digito non contingunt. Dñantur in clero/ nec forma
fiūt gregi qui recto calle p̄git ad vitā: p̄ciosam suppellectilē con-
gerūt/ auro & argēto onerant mēsas: sibi etiā ab auaritia nimis
pci. Nā paup̄ aut nullus aut raris admittit⁹ quē interdū non tā
xp̄us q̄ vana gloria introducit. Concutiunt ecclesias: lites exci-
tant/ collidunt clerū & populū: laboribus & miseriis afflictorū
nequaq̄ cōpatiūtur: ecclesiarū letantur spoliis/ & questū omnez
reputant pietatem. Iustitiā nō tam virtuti q̄ p̄cio reddūt. Omnia
nāq̄ cū p̄cio hodie/ sed nec cras aliqd sine p̄cio obtinebis. No-
cent sepius & in eo demones imitant: q̄ tunc p̄desse putant cū
nocere desistūt exceptis paucis q̄ nomē & officiū pastoris implēt.
Sed & ipse roman⁹ pontifex oibus grauis & fere itolerabilis est.
Preterea oēs arguūt q̄ ruentibus & collabētibus ecclesiis quas
patrū cōstruxit deuotio/ altaribus quoq̄ icultis: palatia exstruit
& ip̄e nō modo purpuratus: sed deaurat⁹ incedit. Pallatia splē-
dent sacerdotū: & in manibus eorū xp̄i sordidatur ecclia. Proui-
ciarum diripiunt spolia/ ac si thesauros crefi studeant reparare.

De macedoni-
bus aduersus
yliricos & tra-
ces.

Adriani pape
pulchra hysto-
ria.

Matth. xxiij.

1. Petri. v.

Matth. viij.
Mar. iij. r. vij
Luce. vij.

i. Paral. xxi.

i. ad Thim. vi

Id qd dicit
de Roma.

Sed recte cū eis agit altissim⁹: qm̄ & ipi aliis & sepe vilissimis hominibus dati sunt in direptionem. Et (vt opinor) dū sic in inuio errauerūt/nunq̄ deerit eis flagellū dñi. Os siquidē dñi locutum est: quia quo iudicio iudicauerint iudicabuntur: & sua mēsurā remetietur eis. Antiquus dierū mentiri nō nouit. Hec in quā pater/loquitur populus: quandoquidē vis vt illius tibi sententias proferam⁹. Et tu (quit) quid sentis⁹. Angustie inq̄ sunt vndiq̄. Vereor enim ne mendacii v̄ adulationis contraham notā: si solus populo p̄dixero. Sinaūt/reatum vereor maiestatē ne tanq̄ qui os meum in celum posuerim crucē videar meruisse verūtāmē quia guido sancte potētiane presbyter cardinalis populo testimoniū phibet: ei vsq̄quaq̄ cōtradocere non presumo: Asserit enī in romana ecclesia quandā duplicitatis esse radicē & fomētum auaritie que caput & radix est oīm malorū. Neq̄ id quidē in angulo: sed cōfidētib⁹ fratrib⁹ sancto eugenio p̄sidente qn̄ aduersus innocentīā meā ferētini gratis excanduerat hoc publice p̄testatus est. Vnū tamē audacter conscientia teste p̄fiteor: quia nusq̄ hōestiores clericos vidi q̄ in ecclia romana/aut qui magis auaritiā detestentur. Quis bernardi redonēsis factorum cosme & damiani dyaconi cardinalis cōtinētiā contēptūq̄ pecunie nō miretur⁹. Nondū natus est a quo munus acceperit. Qd̄ tñ a cōmunionē fratrū sinceriore iure proueniebat: interdū accipere persuasus est. Quis non stupeat ep̄m prenestinum qui scrupulū conscientie meturēs: & a participatione bonorū cōmuniū abstinebat⁹. Pluriū tanta modestia: tanta grauitas est: vt fabricio non inueniantur inferiores: quē agnita salutis via modis omnibus ātecedunt. Quia nō instas/vrges/precipis: cū certum sit qd̄ spiritui sancto mētiri nō licet: fateor quia qd̄ p̄cipis faciendū est: & si nō sitis oēs operibus imitandi. Nā qui a doctrina vrā dissentit aut hereticus aut scismaticus est: sed deo propicio sunt/qui nō omniū nostrū opa imitent. Paucorū ergo labes sinceris maculam & vniuersali ecclie infamiā ingerit: & in ea opinione ideo frequentius moriunt ne totam corūpant ecclesiaz. Sed & boni rapiuntur interdum ne malicia immutentur/ & quia roma corrupta apud deum his reperitur indigna. Tu ergo qui id habes officii/querere & inferre humiles/vane glorie & pecunie contēptores. Sed timeo ne dū pergis querere que vis: ab imprudēte amico audias que nō vis. Quid est pater qd̄ aliorū discutit vitā & teipm̄ minime p̄scutaris⁹. Oēs applaudunt tibi/ p̄ omniū vocaris & dñs: & capiti tuo infundit omē oleū peccatoris.

Si ergo pater es quare a filiis mūera & retributiōes expectas?
 Si dñs/quare romanis tuis timorē nō incutis:& temeritate re-
 pressa eos ad fidē non reuocas? At urbē vis ecclesie tuis mune-
 ribus cōserrare. Nūquid eam sic siluester numeribus acq̄siuit?
 In inuio pater es & non in via. Eisdē est conseruāda munerib⁹.
 quibus est acquisita. Qd̄ gratis accepisti gratis dato. Iustitia re-
 gina virtutū est:& erubescit quouis p̄cio p̄mutari/si gratiosa fu-
 tura est:si gratuita. Nequaquā p̄stitatur ad p̄ciuz: que corrumpi
 nō potest. Integra est & semp̄ incorrupta:dum premis alios/&
 tu grauius apprimeris. Risit pontifex/& tātē congratulat⁹ est
 libertati:p̄cipiens vt quotiens sinistrū aliquid de ip̄o meis auri-
 bus insonaret/hoc ei sine mora nunciare. Et cū plurima nūc pro-
 se nūc contra se respondisset apologū huiusmōi mihi proposuit
 Ait ergo. Accidit vt aduersus stomachum membra oīa totius
 corporis conspirarent tanq̄ aduersus eum qui voracitate sua la-
 bores oīm exhauriret. Nō satiatur oculus visu/auris auditu/la-
 boribus insistent manus: pedes ab itinere callum induunt: ip̄-
 saq; lingua vtiliter/& sermonem & silentium moderatur. Om-
 nia deniq; membra publicis inuigilant commodis:& in tanta
 sollicitudine omnium & labore solus quiescit venter:& cū om-
 nia parata fuerint que labor multiplex acq̄siuit solus omnia de-
 rorat & consumit. Quid multa? Condixerunt: vt a laboribus
 abstinere & graui inedia conficerent illū inertē & publicū ho-
 stem. Exacta est sic vna dies. secuta est altera tediosior: tertia a-
 deo perniciosa fuit: vt fere omnibus defectū indiceret. Vrgēte
 itaq; necessitate fratres itē in vnū cōuenerūt acturi de salute sua
 & publici hosti statū. Cū ergo oēs assisterēt: oculi lāguerēt: pes
 molē corporis nō erexit. Torpebāt brachia: sed & ip̄a lingua in-
 ers/& deficienti palato sociata/causam communem exponere
 non presumpsit. Ad cordis ergo consilia omnia redierunt:
 ibiq; habita deliberatione ratio patefecit: quoniam hec mala in-
 gerebat qui ante denunciatus fuerat public⁹ hostis. Ex quo enī
 ei tributa subtracta sunt:& ip̄i quasi publicus dispensator oībus
 alimenta subduxit. Et quia nemo potest sine stipendiis milita-
 re/cum stipendia non procedunt: debilitatur & frangitur miles
 Sed nec in dispensatorem poterat culpa refundi/qui quod non
 acceperat minime potuit aliis erogare. Longeq; tutius esse/
 vt ei quod distribuat ministretur: q̄ illo euacuato omnia mem-
 bra esuriant. Factū est ita:& suadente ratione implet⁹ est ven-
 ter:& refocillata membra:& pax oīm reformata. Absolut⁹ est

Matth. x.

1. Corin. ix. }

Polīcraticī de Curialīū nugis.

itaq; stomach⁹ qui licet vorax sit & avidus alieni: nō sibi tamen petit sed aliis que eo exinanito nequeūt sustētari. Tale est inq; frater si recte attēdas in corpore reipublice vbi licet plurimū appetat magistrat⁹: nō tam sibi q̄ aliis coaceruat. Si enī exinanit⁹ fuerit: nihil est qđ mēbris valeat ipartiri. Nam stomachi in corpore & principis in republica idem officiū est. Iuxta illud quinti Sereui. Qui stomachū regē totius corporis esse cōtendunt: vera niti ratione vident. Hui⁹ enī validus firmat tenor omnia mēbra. At cōtra eiusdē frangūtur cuncta dolore. Quinetiā nisi cura iuuet vitare cerebrū. Fertur & integros illinc auertere sensus. Noli ergo neq; nostrū/neq; seculariū principū duritiā metiri: sed omniū vtilitatē attende.

Qui⁹ seren⁹.

¶ De coherentia capitis & mēbrorū reipublice: & qđ princeps quedā imago deitatis est: & de crimine lese maiestatis qualiter cōmittitur & puni⁹: & de his que sunt in infidelitate seruanda.

Capitulum. XXV.

Mihi vero satisfactum est & persuasus sum deuotos humeros supponere potestati. Nec modo fero eam: sed grata est dū deo subiecta est: & illi⁹ ordinē sequitur. Alioquin si diuinis reluctes mādatis: & me theomachie sue velit esse participē/libera voce respōdeo deū cuius homini preferendū. Sic ergo cohereant inferiora superioribus: sic vniuersa mēbra se subiiciant capiti vt religio seruet incolumis Rem politicā legit socrates instituisse: & in eam dedisse precepta: que a sinceritate sapiētie quasi quodā fonte nature manare dicūtur. Hoc autē in summa colligif vt que in republica humilia sunt maiorū officio diligētius cōseruetur. Institutionē traiani cui⁹ mētio superi⁹ facta est diligētius relege: & hec latius cōscripta inuenies. Nobis autē hec de vnitae capitis & mēbrorum ad p̄sens dixisse sufficiat. Hoc adiecto qđ premisim⁹ qđ lesio capitis (vt predixim⁹) ad omnia mēbra refer⁹: & cuiusq; mēbri vulnus iniuste irrogatū ad capitis spectat iniuriā. Ceterum qđ aduersus caput/aut vniuersitatē membrorū dolo malo malicia p̄sumit: crimen est grauissimū & pximū sacrilegio: quia sicut illud deū attentat: ita & istud principē que cōstat esse in terris quādam imaginē diuinitatis. Et ex eo quidē maiestatis dicitur crimen: qđ persequif illi⁹ imaginē qui solus sicut illustris comes legeestrie Robertus modeste p̄cōsulatum gerēs apud britānias dicere cōsuevit: vere & ingenue maiestatis retinet veritatē: puta cū quis aduersus principis securitatem aut populi/

ff. ad le. iul. ma
iesta. l. j.